

"גם לנשמה מגיע אוכל"

הלות לחשה חיזויים ואקטואליה לפי סדר פרשיות השבוע

פרשת במדבר שנת תשפ"ג

1. מדוע בכל השנים קורים דווקא את פרשת במדבר קודם לחג השבועות?
2. מדוע ניתנה התורה דווקא במקום מדבר ולא במקום ישוב?
3. מי שנולד עם שני ראשים האם נחשב לאדם אחד או לשני בני אדם? הוכח מפרשת השבוע!
4. בת מאומצת, האם חייבת לחפש את הוריה? הוכח מפרשת השבוע!
5. האם אדם שמלמד את בן חברו תורה קיים את מצוות פרו ורבו? הוכח מפרשת השבוע!
6. תינוק חולה שאי אפשר למולו עדיין והגיע זמן הפדיון האם אפשר לפדות אותו למרות שלא נימול? הוכח מפרשת השבוע!
7. אדם שחייב מיתה בידי שמים ויש לו ילדים האם משאירים אותו בחיים כדי שיוכל לחנך את בניו או מכיוון שהוא חייב מיתה או ימות? הוכח מפרשת השבוע!
8. מדוע באמת נדב ואביהוא לא התחתנו עם אשה והרי זה מצות עשה דאורייתא?
9. האם הלויים במצרים גירשו את נשותיהם כאשר פרעה גזר כל הבן הילוד לאורה תשליכהו ולא התחתנו שוב? הוכח מפרשת השבוע!
10. האם הבכורות שהיו עובדים בבית המקדש היו צריכים ללבוש בגדי כהונה? הוכח מפרשת השבוע!
11. מהיכן לומדים שגר שנתגייר כקטן שנולד דמי?
12. כיצד מסיים הבעל קורא את קריאת הפרשה בפסוק "ולא יבאו לראות כבלע את הקודש ומתו" והרי יש לסיים בדבר טוב?

חידות:

1. ישנם שני מקומות תורה ויש עדיפות לגור באחת מהן מהי העדיפות?
2. איך יתכן שמותר להרוג גנב כאשר אינו בא במחותרת?
3. לאיזה שבט היו יותר בנות מבנים?

זכויות הלימוד בעלון מוקדשים לזכר ולעילוי נשמתה של

מרת שושנה בת שרה דתנר ע"ה

שהשבוע הוא יום פקודתה ת.נ.צ.ב.ה.

עלון זה יוצא לאור בס"ד ע"י בית המדרש "בית - יוסף"
לע"נ רבי יוסף ב"ר יצחק ז"ל ויצמן
רחוב קרית יערים 32 גבעת זאב

במחשבה תחילה: את פרשת במדבר אנחנו תמיד קוראים בסמוך לחג השבועות לקראת סוף ספירת העומר. ספירת העומר - ימי הכנה למתן תורה, ימים שבהם אנחנו נדרשים לנהוג כבוד זה בזה ביתר שאת, כדי לקבל את התורה. קבלת התורה מצריכה שעם ישראל יתאחד כאיש אחד ובלב אחד. בהגדה של פסח נאמר: 'אילו קרבנו לפני ה' סיני, ולא נתן לנו את התורה, דיינו'! ונשאלת השאלה, איזה תועלת יש לעם ישראל לדוד להר סיני באמצע המדבר, בלי לקבל את התורה? מהו החיוב המיוחד להורות לבורא עולם על עצם החנייה מול ה' סיני? האלשיך הקדוש (שמות י"ב) מבאר: כאשר קרבנו הבורא לפני ה' סיני היינו כולנו כאיש אחד בלב אחד, ואז פסקה זוהמתם של עם ישראל, ובכך היינו מוכנים לקבלת התורה. על מעלה נשגבה זו – על ההכנה הנפלאה הזו, דיינו להורות לבורא עולם.

פרשה זו מלמדת אותנו על אחדותו של עם ישראל, איש על מחנהו ואיש על דגלו. ויש כאן דגש מיוחד, האחדות של עם ישראל אינה משום שכולנו שווים, שלכולנו יש אותו תפקיד, שכולם מתלכדים תחת דגל אחד, להיפך לכל שבט יש תפקיד אחר, יעוד אחר, לכל שבט יש דגל שונה, לכל שבט נועדה דרך שונה, תפקיד אחר וצורה אחרת להגשים את המטרה להרבות כבוד שמים.

האחדות נובעת מכך שכל אחד נהג כבוד זה בזה, כל אחד מבין שלמרות שיש לו תפקיד מסוים, ולחברו נועד תפקיד אחר, אם כל אחד ואחד לא ימלא דווקא את תפקידו, יקיים את חלקו, וירבה כבוד שמים בדרכו שלו, לא תושג המטרה הכללית.

התורה מאריכה בפרשה בסדר המחנות, לכל שבט יש את הדגל שלו את התפקיד שלו, ואת מיקומו המדויק. שבטי יהודה וזבולון צריכים לתקן את צד מזרח, על ראובן שמעון וגד מוטלת דווקא החובה לקדש את הכוחות של רוח דרומית. יעקב אבינו טרח להעמיד י"ב שבטים כנגד י"ב מזלות הקיימות בעולם, לכל שבט יש תפקיד אחר לתקן מזל מסוים, יש את הכח של חודש שונה בשנה. לכל שבט יש דגל אחר וצבע שונה, כל שבט שייך למחנה אחר, וכל מחנה אחראי לתקן רוח אחר של העולם. כל שבט גם קיבל נחלה המתאימה דווקא לו, לייעודו וחלקו. כל אחד מאתנו נברא עם כלים שונים, עם כוחות שונים, על מנת שהוא יוכל למלא את תפקידו הייחודי הנועד עבורו. ועבודתנו אנו לנהוג כבוד אחד בשני, להבין שבלי העבודה השונה של השונה של האחר, לא תושג המטרה הכללית.

הגמרא במסכת תענית (דף לא ע"א) אומרת: 'אמר רבי חלבו אמר רבי אליעזר, עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים בגן עדן, והוא יושב ביניהן, וכל אחד ואחד מראה עליו באצבעו, שנאמר: (ישעיה כה ט) 'ואמר ביום ההוא הנה אלוהינו זה קווינו לו ויושיענו'. ומסביר המהר"ל מפראג בספרו באר הגולה (באר הרביעי פ"ג) שבמחול אין הבדלי מעמדות, כולם עומדים בשווה, אין במעגל לא ראש ולא זנב, ויתרה מזו כולם עומדים במרחק שווה ממרכז המעגל. וכל אחד שמילא את תפקידו כיאות מצביע באצבעו על מרכז המעגל, וזוכה לראות בחוש, זה אלוהינו קווינו לו ויושיענו. בעולמנו יש מעמדות, כוהנים לויים ישראלים, ת"ח ופשוטי העם. אך לעתיד לבא הגדול שבשמים יחד עם הירוד שבשמים, כל מי שמקיים את חלקו ותפקידו יעמוד במחול שווה בשווה.

הבה ננצל ימים אלו לנהוג כבוד זה בזה, למרות שאיש על מחנהו ואיש על דגלו, כל אחד ממלא את תפקידו, השלמות של עם ישראל היא כשכל ששים ריבוא הנשמות ממלאות כל אחד את חלקו הייחודי. ואז נהיה מוכנים לקבלת התורה.

מדוע בכל השנים קורים דווקא את פרשת במדבר קודם לחג השבועות?

כדאמרין בגמרא במסכת בבא בתרא (דף קנ"ח ע"ב) ועל כל זאת לא הלכת בדרך ישר. ועל כן כל איש ישום אל לבו, ובפרט מי שיש לו אבות שהיו יראי אלוקים, וגם מי שיושב במקום חכמים לומדי תורה צריך לראות ביותר לילך בעקביהם לתורה ולמעשים ולמידות, ולילך בדרכי החמודות, עכ"ל. אם כן אנו רואים דלא תמיד הזכות אבות יכולה להועיל לטובה, ואדרבא אם יקלקל מעשיו אדרבא גורמים לו חובה. ובזה ראייתי לפרש מה שביקש יעקב אבינו "בקהלם אל תחד כבודי" (בראשית מ"ט ו'), היינו שלא ייזכר שמו עליו כדי שלא לגרום לו חובה יותר בזה, אבל בדבר טוב שפיר ייזכר שמו עליו כדי להרבות לו שפע קדושה עליו גם מצד מעשי אבותיו, וכמו שכתב רש"י, והיכן ייזכר שמו של יעקב, גבי דוכן שהוא לטובה, ועל כן בתוכחה שהייתה הזכרת הזכות אבות לרעה, רצו להפסיק בקריאת פרשת במדבר, דשם כתיב "ויתילדו על משפחותם", דמורה ג"כ על הזכרת זכות אבות לטובה להשראת הקדושה במקדש, ולקבלת התורה שהוא ג"כ לטובה. ואתי שפיר.

ועוד נראה לבאר ע"פ מה דאיתא במדרש על הפסוק "וידבר ה' אל משה במדבר סיני" למה במדבר סיני מכאן שנו חכמים בגי' דברים ניתנה התורה, באש, ובמים, ובמדבר, באש מנין? שנאמר: והר סיני עשן כולו וגוי' ובמים מנין? שנאמר: "גם שמים נטפו גם עבים נטפו מים", ובמדבר מנין? "וידבר ה' אל משה במדבר סיני", ולמה ניתנה בשלושת הדברים הללו? אלא מה אלו חנינם לכל באי העולם כך דברי תורה חנם הם שנאמר (ישעיה נ"ה) "הוי כל צמא לכו למים", דבר אחר וידבר ה' אל משה במדבר סיני אלא כל מי שאינו עושה עצמו כמדבר הפקר אינו יכול לקנות את החכמה והתורה, לכך נאמר במדבר סיני, ע"כ, ולפי זה אתי שפיר דלכך קורים פרשת במדבר לפני קבלת התורה כדי ללמדנו שכדי לקבל את התורה חייבים להיות כמו מדבר זה אחד מקנייני התורה לפני קבלת התורה.

מדוע ניתנה התורה דווקא במקום מדבר ולא במקום ישוב?

בשלושה דברים הללו אלא מה אלו חנינם לכל באי העולם כך דברי תורה חנם הם שנאמר: "הוי כל צמא לכו למים", דבר אחר "וידבר ה' אל משה במדבר סיני" אלא כל מי שאינו עושה עצמו כמדבר הפקר אינו יכול לקנות את החכמה והתורה, לכך נאמר "במדבר סיני",

איתא בתוספות בגמרא במסכת מגילה (דף ל"א ע"ב) וכן בגמרא במסכת בבא בתרא (דף פ"ח ע"ב) לעולם אנו קורים במדבר לפני עצרת כדי להפסיק בה בין קללות דאם בחקותי לעצרת שהוא ראש השנה לפירות האילן שנדונים על הפירות, והכי איתא בגמ' מגילה ל"א ע"מ ב' דקורין קללות שבתורת כוהנים לפני עצרת. וכן כתב מרן בשולחן ערוך (סימן תכ"ח ס"ק ד') ולעולם קורין פרשת במדבר סיני קודם עצרת.

והקשו החידושי הרי"ם (במדבר) וכן בספר משנה שכיר על חג השבועות:

מדוע דווקא פרשת במדבר נבחר לקראתו לפני קבלת התורה? החידושי הרי"ם מתרץ: מכיוון שבפרשת במדבר מבואר שלכל אחד יש לו את הדגל שלו ולהורות לנו שאחד מיסודות קבלת התורה זו מצות ההגבלה, לכן מקדימים את פרשת במדבר לפני חג מתן תורה.

ובמשנה שכיר על חג השבועות בהפטרות מבאר: ע"פ מה דאיתא איתא במדרש ילקוט שמעוני (במדבר סימן תרפ"ד) בשעה שקבלו ישראל את התורה נתקנאו אומות העולם בהם מה ראו להתקרב יותר מכל האומות, סתם פיהם הקדוש ברוך הוא ואמר להם הביאו ספר יוחסין שנאמר הבו לה' משפחות עמים, כשם שבני מביאים, ולכן מכיוון שבפרשת במדבר כתיב "ויתילדו על משפחותם" דמורה על יחוס האבות גרמה לנו יום זה. ילקוט שמעוני, ולהורות דרך זכות יוחס האבות גרמה לנו יום זה.

במשנה שכיר (מועדים) מבואר: על פי דברי רבינו השל"ה תורה שבכתב פרשת בחוקותי על הפסוק "וזכרתי את בריתי יעקב" (ויקרא כ"ו מ"ב), דקשה דזה הפסוק של נחמה מה מקום יש לו בתוך הקללות, וכתב דקיבל כי אף זה הפסוק הוא מתוכחות מוסר, כי אינו דומה רשע בן רשע החוטא לרשע בן צדיק, כי הרשע בן צדיק עונשו מרובה, שראה אביו מתנהג בחסידות והוא אין מנהג אבותיו בידיו, וכן אין דומה מי שהוא דר במקום מכוער למי שהוא דר במקום תורה. על זה אמר אני אזכור לך אלו הדברים לכך חובה, שאתה מזרע האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב. וגם הארץ אזכור, כי נתתי לך ארץ ישראל שאוירא דארץ ישראל מחכים

"וידבר ה' אל משה במדבר סיני" (א א).

איתא במדרש בפרשה: למה במדבר סיני מכאן שנו חכמים בגי' דברים ניתנה התורה, באש, ובמים, ובמדבר, באש מנין (שמות י"ט) "והר סיני עשן כולו", ובמים מנין שנאמר "שופטים ה' גם שמים נטפו גם עבים נטפו מים", ובמדבר מנין "וידבר ה' אל משה במדבר סיני", ולמה ניתנה

במקום שאין לחם ואין מים, ולפיכך גם אתה צריך להתנהג על פי דרכה אף כי עשיר אתה. וכן כתב המהר"ל בספר התפארת פרק כ"ו, מובא בשם משמואל פרשת בשלח שהתורה ראויה לתת במדבר, כי המדבר אין שם הדברים הטבעיים החומריים. ובשם משמואל (בפרשה) כתב להסביר כוונת המדרש במדבר היינו שלא יהיה מצורף להבלי עולם, ותהיה תכלית כוונתו בעסקו בעסקי עולם למען יגיע על ידם לתכלית נרצה, וכמו העובר במדבר שהכוונה להגיע אל הישוב, והמדבר הוא רק אמצעי לעבור בו אל מקום הנרצה אצלו.

עוד נראה לבאר על פי מה דאיתא בדרשות חתם סופר (ח"ב עמוד שי"ד טור ב') להסביר הא דאיתא בגמרא במסכת סנהדרין (דף מ"ט ע"א) מה מדבר מופקר לכל אף ביתו של יואב מופקר לכל, והקשה למה נקט דווקא הפקר כמדבר ולא הפקר כעפרא דארעא? ותיירץ במדבר אי אפשר לו לאדם ללכת יחידי מפני סכנת נפשות, רק שיירא של אנשים הולכים ביחד, לכן יואב לא רק שהפקיר את ביתו ללימוד תורה, אלא גם ריבה פעלים לתורה וקיבץ רבנים ותלמידים ביחד, והיה ביתו בית ועד לחכמים, וזהו הפקר כמדבר, שמתועדים שם אנשים, לפי הנ"ל אתי שפיר מדוע ניתנה תורה דווקא במדבר.

ובשו"ת כתב סופר (או"ח סימן כ') מבאר על פי מה שכתוב בפסוק (מלאכי ג' כ"ב) "זכרו תורת משה עבדי אשר צויתו אותו בחורב" דלכן ציין המקום בחורב כי נתן ה' התורה בחורב במדבר ארץ לא זרועה ואין מקום ישוב, להורות כי בכל מקום אשר יבואו שם צריכים לקיים התורה, ואלו ניתנה בארץ היה אפשר לחשוב כי אינה רק בארץ ההיא לפי המקום ובהשתנות המקום נשתנו מצות התורה, אבל להיות כי ניתנה בחורב אי אפשר לומר כן ולכן מציין המקום שנתנה שם.

מי שנולד עם שני ראשים האם נחשב לאדם אחד או לשני בני אדם? הוכח מפרשת השבוע!

ובספר מרפסין איגרא (בפרשה) הקשה: והרי בגמרא במסכת מנחות (דף ל"ז ע"א) מבואר שתינוק בעל שני ראשים, חייב לתת לכהן בפדיונו עשרה סלעים, שכן התורה תלתה את סכום הפדיון בגולגולת, ותינוק זה, מכיוון שיש לו שני ראשים נחשב הוא כשני תינוקות לענין פדיון הבן. מדוע, אם כן, לא נאמר במניין הלוויים "לגולגולתם", והלא באמת מנין הגולגולת הוא הקבוע, ולא מניין הגוף, שכן אם היה נולד ביניהם תינוק בעל שתי גולגולות, הם היו צריכים למנות אותו פעמים? וכתב שם ליישב: למרות שתינוק בעל שני ראשים חייב לתת לכהן בפדיונו עשרה סלעים, וכמו שמוא בגמרא שסכום הפדיון תלוי בגולגולת, אך מכל מקום אין תינוק זה נחשב כשני תינוקות. תינוק אחד הוא, ולגבי פדיון הבן דווקא דינו כשנים. וראיה לדבר: ממה שמוא בשיטה מקובצת בגמרא במסכת מנחות (דף ל"ז אות ח') משפט שהובא בפני שלמה המלך אדם בעל שני ראשים תבע שני חלקים בירושת אביו. ושלמה המלך בחכמתו הרבה הרתיח מים, וכסה אחד מהראשים, ושפך את המים על ראשו השני, ומחמת הצער של חוס המים צעקו שני הראשים יחדיו מכאב, ומוזה הסיק שלמה שאדם אחד הוא. וראיה נוספת: בגמרא שם הסתפקו במי שיש לו שני ראשים, באיזה מהם מניח תפילין, הרי שכל הנידון באיזה מהשנים יניח תפילין, אבל ודאי שלא יניח בשניהן גם יחד. מבואר שאדם אחד הוא ולא שנים, שאם שני בני אדם באו לפנינו, אם כן כל אחד מהם חייב בתפילין בפני עצמו, מעתה, אדם אחד הוא זה, ועל כן נמנה כאחד ולא כשנים, ומטעם זה לא כתבה התורה "לגולגולתם" במנין הלוויים כדי שלא יימנה פעמיים, אכן מה שמצאנו לגבי פדיון הבן שחייב כשנים, אין זה מחמת ששני תינוקות לפנינו, אלא תינוק אחד הוא, ולגבי פדיון הבן נידון כמו שנים, וכלשון רש"י (שם ד"ה עשר סלעים) "דחד בכור הוא, וחשיב כתרין", שהרי הכתוב תלה דינו בגולגולת.

והנה רבי צדוק הכהן מלובלין בספרו פרי צדיק (בפרשה) הקשה על המדרש הנ"ל ענין אש ומים שניתנה תורה בהם אין להם שום שייכות לפרשה זו, ואפילו במדבר משום שהזכר כאן במדבר סיני, מכל מקום טפי הווה ליה למדרש לקבוע דרשתם בפרשת יתרו בשעת מתן תורה שהזכר גם כן מדבר, ביום הזה באו מדבר סיני עי"ש מה שתיירץ.

ובמדרש רבה במקום אחר בפרשת חוקת (פרשה י"ט) כתב עוד ג' טעמים מדוע ניתנה תורה דווקא במדבר: 1. למה ניתנה במדבר שאלו נתנה להם בארץ היה השבט שנתנה בתחומו אומר אני קודם בה לכך ניתנה במדבר שיהיו הכל שווין בה. 2. ניתנה במדבר כשם שמדבר לא נזרע ולא נעבד כך המקבל עול תורה פורקים ממנו עול דרך ארץ כשם שמדבר אין מעלה ארנון כך בני תורה בני חורין בעולם הזה. 3. דבר אחר במדבר מי מקיים את התורה מי שמשים עצמו כמדבר ומפליג עצמו מן הכל. הרוקח בפירושו על סידור התפילה (עמוד תקנ"ב) כתב: למה ניתנה במדבר על ההר, לפי שלשם טהור בלי דריסת הרגל, לכך נקרא "חורב" מים הם סביב אצל ההר כדי שלא ידרוך בה כף רגל. השפת אמת (בפרשה) מבאר: לכן ניתנה התורה במדבר לומר שמן התורה בא ישוב וסדר לכל הבריאה.

השפת אמת (פרשת במדבר תרל"ג) מבאר עוד: מה שניתן התורה במדבר דווקא היה כדי להמשיך אור התורה אף למקום תהו, כי התורה הוא חיות הכל כמ"ש ז"ל שקודם התורה היה ב' אלפים תהו, והקב"ה מאיר ע"י התורה לכל מקומות האפלים. ובספר הון עשיר על מסכת אבות (פרק ו) כתב: לרמז על מה דאיתא במשנה אבות פרק ו' דאחד מקנייני התורה פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה, דהוא דרך התורה שבו באה לעולם הזה, כי ניתנה במדבר

אוצר הספרים

ש"י
בית המדרש "בית - יוסף" ע"י רבי יוסף ב"ר יצחק ז"ל יוצמן

דגורקתם עובדות לעד זה הזקנה ספרים ומיטאלים לאזורים
לאחר שזכינו והתרבו הספסלים של הלומדים העומלים בתורה והציבור הרחב הקובע עיתים לתורה
בבית המדרש שלנו בנבעת זאב ולכן דרושים בחיפזות

ספרי שו"ת אור לציון, הרב בן ציון מוצפי, סט גמרות בבלי מתיבתא, סט גמרות בבלי שוטנשטיין,
תלמוד ירושלמי שוטנשטיין, רמב"ם במהדורת פרנקל, וספרי ראשונים שו"ת ואחרונים.
לטובת מוסרי השיעורים והמשתתפים, ציבור הלומדים, אברכי הכולל וכל באי בית המדרש.
זו ההזדמנות שלך לקחת חלק בהפצת התורה במהפכה הרוחנית בנבעת זאב ובזיכוי הרבים.
ניתן להנציח על גבי הספרים לבריאות, הצלחה, שלום בית, זש"ק ולע"ג קרובים וידידים.
למפרטים הרב יוסף יוצמן 052-8144488. הרב שמעון נעים 058-7700681
ניתן לתרום ולסייע גם בביט למספר: 052-8144488

רחוב קרית יערים 32 גבעת זאב מלאפון: 052-8144488

"שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחותם לבית אבותם במספר שמות כל זכר לגלגלותם" (א ב).

בשו"ת חתם סופר (יו"ד סימן רצ"ד) הביא בשם הספר קול יהודה בשם הגאון מו" שמואל קראקוואר שלכן בפרשת במדבר במנין בני ישראל כתיב "לגולגולתם", אבל בשבט לוי לא כתיב "לגולגולתם", לפי שאם היה כתוב בשבט לוי לגלגלותם, הייתי אומר שאם יש בן לוי אחד עם שני ראשים, הרי הוא נמנה בשנים, אבל בשאר שבטי ישראל לא סלקא דעתך הכי, שהרי הם נמנו מבן עשרים שנה ומעליה, וטריפה אינה חיה י"ב חודש, ורק בבן לוי שנמנו מבני חודש, יכול להיות הו"א כך.

אבל החתם סופר דחה תירוץ זה: לפי מה שכתב בשו"ת הרשב"א (ח"א סימן צ"ח) דטריפה דיותרת שונה משאר טריפות, ויתרת חיה, אם כן אזדא ליה פירושא דהרש"ק, דגם בשאר שבטים יהיה נפקא מינה במי שנולד בצורה משונה ויש לו שני ראשים האם נחשבו כשנים. ועל כן כתב החתם סופר שאצל הקדוש ברוך הוא לא נמצא דבר לבטלה, ולכן אם נאמר לגלגלותם בשבטי ישראל, ע"כ שהיה אז במדבר אחד עם שני ראשים, מה שאין כן בשבט לוי שלא נאמר לגלגלותם לפי שלא היה בהם אף א' עם שני ראשים.

בת מאומצת, האם חייבת לחפש את הוריה? הוכח מפרשת השבוע!

(כלל סז ס"א) שאדם שאינו מקיים כיבוד אב ואם, מותר לקרותו רשע, כי הוא בגדר לווה רשע ולא ישלם, כי כל אדם בעל חוב להוריו על שהביאווה לעולם וטיפלו והשקיעו בו, ובנידון שלנו מאחר והם ברחו ממנה, הרי הדבר דומה למלווה שהלווה כסף ללווה וברח ממנו, שאין הלווה חייב לרדוף אחריו למוצאו. ואם כן אשרי לה שהוריה דאגו לה שלא תצטרך לחפשם ולכבדם, והרי אשרי אדם שלא מכיר את הוריו ולא יענש על העדר מצות כיבוד.

והגר"י זילברשטיין הביא שהוא שאל את מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל האם אין ענין שתברר מי הם הוריה, כדי שתדע למי היא מתייחסת, והרי נאמר ויתילדו על משפחתם (במדבר א יח) ופרש"י שהביאו ספרי ייחוסיהם, ואם כן אולי גם כאן יש ענין שתדע מי הם הוריה שתתייחס אחריהם.

והשיב הגר"ח קניבסקי זצוק"ל שמכיוון שהיא יודעת בעדות ברורה שהוריה כשרים לבוא בקהל, ויודעת מהו הייחוס שלהם, לא צריכה לדעת מי הם ההורים, וסגי בכך שיודעת את דרגת הייחוס.

האם אדם שמלמד את בן חברו תורה קיים את מצוות פרו ורבו? הוכח מפרשת השבוע!

מרן רבנו יעקב ישראל קניבסקי זצוק"ל הסטייפלר בספרו חיי עולם (פלי"א אות יז) שהביא את מאמר חז"ל שכל המלמד את בן חברו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו, וכתב: וזו עצה יקרה לחשוכי בנים ר"ל, להחזיק תלמיד חכם על הוצאותיו עד שיגדל להיות תלמיד חכם אמיתי ויהא נחשב בבית דין של מעלה כאילו הניח בן ממש.

ועצה זו יכולה להועיל לא רק לחשוכי בנים כך מובא בשמו של רבי שלמה היימן זצ"ל בספרו חידושי רבי שלמה כתבים ותשובות (עמוד רעו) לבאר את הפסוק "וראה בנים לבניך" שהרי תכלית הולדת הבנים הוא כדי שיילכו בדרך התורה, וכך מצינו במדרש בבראשית רבה (פרשה מד) אברהם אמר ריבון כל העולם אם אני עתיד להעמיד בנים ולהכעיסך מוטב לי ואנכי הולך עריירי, ואם כן אם אדם רואה שבניו אינם הולכים בדרך התורה ולא התקיימה בהם תכלית הולדתם צריך הוא לראות בנים אחרים לבניו, וזו הכוונה "וראה בנים אחרים לבניך" שהיו לבניך, על ידי שילמד את בן חברו תורה או שיחזיק ויפרנס בנים של אחרים שהם לומדי תורה שעל זה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו.

ויש להעיר שלפי הצד שהוא כן מקיים מצוה, הרי בשביל לקיים את המצווה צריך בן ובת, ויש לדון האם צריך ללמד בת תורה את הדינים והמצוות השייכות בה ובזה נחשב כהוליד בת.

תינוק חולה שאי אפשר למולו עדיין והגיע זמן הפדיון האם אפשר לפדות אותו למרות שלא נימול? הוכח מפרשת השבוע!

שהמילה מתעכבת איזה זמן עד שיבריא דכיון דמצוות מילה היא המצווה ראשונה הבאה עליו ועדיין לא נתקיימה גם פדיון משהינן ליה עד שיבריא ואז יהא נימול ונפדה או דילמא דהפדיון זימניה הוא ולא משהינן ליה? ומסיק החיד"א: לדידי חזי לי דאין טעם ולא ריח בטענה זו של המסתפקים, דאטו משום שלא יוכלו למול את הבן מפני האונס גם בפדיון יהא נדחה, ותו דלכי דייקת פורתא מצות פדיון חלה עליו קודם המילה וזו זיקה ראשונה הבאה עליו, אבל מצות מילה אכתי לא מחייב דאנוס הוא מחמת החולי ואנוס רחמנא פטריה, ותו דאביו הוא שחייב למולו ולפדותו ומאי דמצי לקיים עתה מצות פדיון לקיים זריזים מקדימים למצות ושהויי מצוה לא משהינן, ואף על גב דבשוי"ת דמראנ"ח (סימן ע"ט) כתב בקטן שחלה והבריא ביום ל"א וראוי לימול בו ביום, ועל זה נשאל הרב איזה מצוה קודמת אם מילה שהיא ראשונה או פדיון שהוא זמנו והמילה שלא בזמנה והשיב הרב ז"ל דהפדיון משהינן ליה וימול

"ואת כל העדה הקהילו באחד לחודש השני ויתילדו על משפחותם לבית אבותם במספר שמות מבו עשרים שנה ומעלה לגולגולתם" (א יח) בת מאומצת שהגיעה לפרקה ונישאה, וכבר אמא לילדים וחיה טוב עם בעלה, וכעת נתעורר בתוכה רצון לחפש את הוריה, על ידי פתיחת תיק האימוץ שלה. היא יודעת שהוריה נטושה בגיל של כמה ימים, וזאת מסיבות לא מוצדקות כלל וכלל, והוריה המאמצים טיפלו בה כדת וכדין והשקיעו בה כמיטב יכולתם, וכעת שואלת האם לחפש את הוריה הביולוגיים?

הגר"י זילברשטיין בחשוקי חמד על מסכת ברכות (דף לה ע"ב) הביא בשם מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל שמאחר ונאמר בגמרא במסכת קידושין (דף לא ע"ב) "אמר ר' יוחנן אשרי מי שלא חמאן", ופרש"י אשרי מי שלא חמאן שאי אפשר לקיים כבודם ככל הצורך והוא נענש עליהם, אם כן בן זה שלא מכיר את הוריו אשרי לו, ומה לו להיות חכם יותר מר' יוחנן, וכיון שהוא מעיד שאי אפשר לקיים כבודם והוא יענש עליהם למה לו לגלותם עדיף יותר להישאר במצב שאינו יודע מי הם, שלא יענש. וביאור הדברים: כיבוד אב ואם הוא בגדר פירעון חוב, כמו שמבואר בחיי אדם

"ואלה תולדות אהרון ומשה ביום דיבר ה' את משה בהר סיני" (ג א) וכתב רש"י במקום: שהפסוק פותח ואלה תולדות אהרון ומשה, ואינו מזכיר אלא בני אהרון, ונקראו תולדות משה, לפי שלמדן תורה, מלמד שכל המלמד את בן חברו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו.

וכתב בנו של הנועד ביהודה בספר אהבת ציון (דרוש ט' ד"ה מה יקר) בשם אביו, דאם נחשב "כאילו ילדו" אם כן מקיים בזה מצוות פריה ורביה. וכן כתב הגר"י ענגיל בגיליוני הש"ס, להוכיח מה שנאמר בגמרא במסכת ברכות (דף מז ע"ב) אמר רבי אמי שני תלמידי חכמים המחזידים זה את זה בהלכה מצטרפים לזימון, ובתוספות הרא"ש ביאר שהלכה חשובה כשלישי, מבואר שדברי תורה היוצאים מהלומדים חשיבי כגברא. ואולם הגר"ש קלוגר בהג"ה על דברי מרן השולחן ערוך (אהע"ז סימן א' סק"א) הסתפק בזה, והוא הביא את מה שנאמר בגמרא במסכת מגילה (דף י"ג ע"א) וכן בגמרא במסכת סנהדרין (דף י"ט ע"ב) שכל המגדל יתום ויתומה בתוך ביתו מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו, והסתפק האם מקיים בזה מצוות פרו ורבו. ומסיק שדבר זה תלוי במחלוקת הדרשה והט"ז (יו"ד רמ"ב) שדעת הדרשה שכל מקום שנאמר "כאילו" אין המוקש שווה אל המוקש, ואילו דעת הט"ז שהמוקש שווה אל המוקש, ואם כן לפי דברי הט"ז המגדל יתום בתוך ביתו יוצא ידי מצוות פרו ורבו, ולפי זה גם במלמד בן חברו מקיים בזה פרו ורבו.

"קח את הלויים תחת כל בכור בבני ישראל ואת בהמת הלויים תחת בהמתם והיו לי הלויים אני ה'" (ג מה).

יש לחקור תינוק בכור שנולד שהיה חולה ולא היו יכולים למולו עדיין והגיע זמן הפדיון, האם מותר לפדותו אע"פ שאינו נימול, משום חביבה מצוה בשעתה או דילמא כיון דעדיין לא נימול ולא נכנס לברית אין מצות פדיון הבן.

והנה בשו"ת צמח צדק (סימן קכ"ח) נשאל בשאלה זו, וכתב שאין לדחות הפדיון, דכי מה ענין בכור למילה. והביא ראיה: מהא דכתוב בפרשתן בתחילת דין פדיון בכור האמור לישראל במדבר, ואותן שנולדו במדבר לא מלו כמו שפירש"י פרשת וזאת הברכה וכו' והכי איתא בכמה דוכתי במדרש, הרי מבואר דלא היו נימולים ונתחייבו בפדיון.

וכן החיד"א זיע"א בספרו שו"ת חיים שאל (חלק א' סימן ל"א) נשאל בתינוק בכור חולה שלא נימול והגיע זמן הפדיון ועדיין הוא חולה

הבכורות שנולדו שנה ראשונה לצאתם ממצרים נפדו או בלויים או פדיון ממש אף שלא נמולו. והוא הדין בני"ד שיפדה הגם שלא נימול משום אונס מעין דוגמא דנפדו בכורות במדבר אף שלא נימולו מפני דלא נשבה רוח צפונית, ובשגם יש לדחות דשאני התם דהוצרכו לצרף כל הבכורות שיפטרו כ"ב אלף בלויי כי לא נשארו אלא רע"ג והיינו דנכללו גם הבכורות שלא מלו ואלו הן הנצרפין עם כל הבכורות. ועוד דהתם קמי שמיא גליא דישארו במדבר ל"ט שנה ולא אפשר דיהיו גדולים וישארו בלי קיום מצות כל כך שנים. מכל מקום אדחויי לא סמכינן כל דחוינן דנפדו קודם המילה. ותו דאי איתא להני דחויי לא סגי דלא לשתמיט חד תנא או אמור' להשמיענו כזאת דלדורות משהין הפדיון עד שימול ולא ילפינן מהתם.

וכן בשו"ת חתם סופר (יו"ד סימן ש') כתב אין להשהות הפדיון עד שיהא ראוי למול, כי מי תלה מצוות פדיון הבן במצות מילה, או שאר מצוה חוץ מפסח ותרומה וקדשים, דאיכא גזירת הכתוב שאי אפשר בלא מילה, מה שאין כן לגבי פדיון הבן, אף על פי שמצות מילה יקרה הוא, ונכרתו עליה י"ג בריתות, מכל מקום מי שהוא בן ישראל ולא נימול איננו אלא כמי שאין לו תפילין בראשו, ואין זה מעכבו מלקיים שאר מצוות, וכן בשו"ת שיבת ציון (סימן נ"ד) וכן כתב בשו"ת מהרי"א (יו"ד סימן רס"ז), בית הלל (יו"ד סימן ש"ה), ועיין עוד בכלי חמדה.

ברישא כיון דהמילה היא קבלת אלהות ואחר קבלת אלהות יש לקיים מצותיו, ויש קצת ראייה לדבריו מתשובת רבינו גרשון מאור הגולה הובאה בספר האגודה (דף עק"ב) שכתב דמילה קודמת לתקיעת שופר שאם אין מילה אין תקיעת שופר בעולה דכתיב אם לא בריתי וכו', והגם דהתם מיירי במילה בזמנה מכל מקום לפי הטעם יש ראייה לדן מהראנ"ח כמו שכתבנו בעניינתו במקומו בס"ד, ולפי זה היה מקום להסתפק בנין דידן דיש פנים לומר דלא מקיימין ביה מצות פדיון עד אשר נמול אותו שהוא קבלת אלהות ואחרי כן נקיים בו מצות פדיון, אבל יש לדחות דלא אמרה מהראנ"ח אלא לאקדומי מילה לפדיון לשעה קלה, אבל לעבור על מצות פדיון בזמנה ולהשהותה אשר לא כדת בכי הא לא קאמר מהראנ"ח, והרי מי שמתו אחיו מחמת מילה דאין מלין אותו עד שיגדל נא כחו ויחזק ופשיטא דחייב במצווה והוא מקיים כל המצות דהגם שלא מל אנוס על פי הדיבור של חכמים ושהויי אשתהי ובוודאי דמקיים שאר מצות.

והביא ראייה מפרשת השבוע וז"ל: ורואה אני דדבר זה מוכרע מעצמו תחילת דיבר ה' משום אפרושי שבט הלוי ונבחרו הלויים תמורת הבכורות בשנה השנית כתוב בפרשת במדבר "פקוד כל בכור בבני ישראל" וכו' אלף בכורות לא הוצרכו פדיון, דהלויים נכנסו תחתם, ורע"ג הנותרים נפדו בה' סלעים ובשנה ראשונה נולדו ודאי כמה אלפי בכורות והרי מקרא כתוב בריש יהושע דכל היולדים במדבר לא מלו ואמרו בגמרא במסכת יבמות (דף ע"ב) דלא נשבה להם רוח צפונית וכו' ומשום הכי לא מלו והרי דכל

"וְיִקְחוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּלוּ לָבוֹ תִּקְחוּ: אֵת תְּרוּמַתִּי"

אתה שתמיד רצית להנציח את הקרובים לך בצורה מכובדת זו ההזדמנות שלך!

אנו נערכים להרחבת האדרת ושיפוץ בית המדרש חדר השיעורים עזרת הנשים, וארון קודש חדש גדול וממוגן לספרי התורה. זו ההזדמנות שלך לקחת חלק בזיכוי הרבים ובמהפכה הרוחנית בגבעת זאב ולקחת חלק בזכויות הלימוד

ניתן לתרום גם לשיפוץ עזרת הנשים וחדר השיעורים ולזכות בקריאת שם לע"נ.

לפרטים: הרב יוסף ויצמן: 052-8144488 הרב שמעון נעים: 058-7700681

ניתן לתרום ולסייע גם בבית בטלפון מספר: 052-8144488

אדם שחייב מיתה בידי שמים ויש לו ילדים האם משאירים אותו בחיים כדי שיוכל לחנך את בניו או מכיוון שהוא חייב מיתה אז ימות? הוכח מפרשת השבוע!

יוסף וכן בשאלות דרב אחאי גאון פרשת נח ובספר האגודה כתבו כאילו שופך דמים, ולא כתבו חייב מיתה, ועיין בשו"ת מהרי"א (יו"ד סימן רכ"ב).

ועוד נראה לבאר על פי מה דאמרינן במדרש בפרשת אחרי מות וכן מובא בחזקוני בפרשת השבוע רבי יעקב בר אבין בשם ר' אחא אמר דאילו היו להם בנים היו קודמים לאלעזר ואיתמר, שכל הקודם בנחלה קודם לכבוד ובלבד שיהא נוהג כמנהג אבותיו, לפי זה אתי שפיר דאין כוונת הפסוק לומר דאילו היה להם בנים לא היו מתים, אלא אילו היה להם בנים הם היו קודמים להיות כוהנים.

ובהקדמת שו"ת חתם סופר (יו"ד בפתוחי חותם על הפסוק והותירך ה' לטובה בפרי בטן) ביאר: דאפילו אדם שהשלים כבר את תפקידו בעולם הזה יניחהו הקב"ה וישאירו בעולם, כדי שיוכל לחנך את בניו לתורה ולמצוות.

ויווד אפשר לומר על פי מה דאיתא בחז"ל דהחטא של נדב ואביהוא היה שהיו ויש אומרים שתויי יין נכנסו למקדש, ויש אומרים שהורו הלכה בפני רבן, יש לומר דאין אדם מרגיש איך להתנהג בדרך ארץ עד שיהיה לו בנים ומרגיש מה שהוא נגד כבודו בהתנהגות בניו ותלמידו עמו ועל ידי שהוא מקפיד מבין על ידי זה מה שהוא צריך לנהוג כבוד בהוריו ומוריו ולהיזהר במה שהוא נגד כבודם, אבל אלו עדיין בנים לא היה להם ולא הבינו והשכילו עוד האיך לנהוג כבוד ברבם ובאביהם ובפרט במורא שמים לכן הקלו והורו הלכה בפני רבם ולא נהגו כבוד שמים ונכנסו דרך קלות למקדש שתויי יין.

"וימות נדב ואביהוא לפני ה' בהקרבים אש זרה לפני ה' במדבר סיני ובנים לא היו להם ויכהן אלעזר ואיתמר על פני אהרן אביהם" (ג ד).

ומקשה הגמרא במסכת יבמות (דף ס"ד ע"א) ובמדרש בפרשת אחרי, ובחזקוני (במדבר): יש להבין מדוע כותבת התורה שכל הסיבה שמתו נדב ואביהוא משום שלא היו להם בנים, משמע מהפסוק שאם היו לנדב ואביהוא בנים הם לא היו מתים, וקשה אם היו חייבים מיתה מדוע בגלל שיש להם בנים יפטרו מעונש מיתה החמורה שמגיעה להם בדין?

הגמרא במסכת יבמות (דף ס"ד ע"א) אומרת: אבא חנן אמר משום רבי אליעזר מי שאינו עוסק בפרו ורבו חייב מיתה, שנאמר, ובנים לא היו להם, הא היו להם לא מתו, ולפי זה אתי שפיר שלפי אבא חנן אמר משום רבי אליעזר שהחטא היה שלא היה להם ילדים אילו היה להם לא היה להם חטא.

והנה הטור (אה"ע סימן א') הביא מה שאמרו בגמרא בשבח פריה ורביה, והשמיט מימרא זו, דחייב מיתה. והקשה על כך הבית יוסף: ולא ידעתי למה השמיטו רבינו שחייב מיתה.

ומרן החיד"א זיע"א בברכי יוסף הביא בשם מהרי"י זיין תירץ: דכיון דקאמר כאילו שופך דמים, ממילא משמע דחייב מיתה, דכתיב דמו יישפך. ואולם מרן החיד"א דוחה תירוץ זה: משום שהטור כתב כלשון הגמרא כאילו שופך דמים, שהוא רק כ"ף הדמיון, והן אמת שבתוספתא פרק ח' דיבמות שנינו, הרי זה שופך דמים, אבל הטור קאמר כאילו. ומתיר: דהנכון כמו שכתב הרב הדרושה, דהא תליא בפלוגתא, ואפשר דמהאי טעמא השמיט זאת מרן בשולחן ערוך, והדר מר משמעתיא בבית

מדוע באמת נדב ואביהוא לא התחתנו עם אשה והרי זה מצות עשה דאורייתא?

נשים, וטעם הדבר שלא נשאו נשים כי ראו שבני משה לא היו כדבעי למהוי כידוע, ואם בני משה אינם כראוי ילמדו המוני עם, ותלוי הדבר הזה בשביל שמשה היה טרוד עם הציבור, ולא היה לו באפשר להשגיח על בניו כי היה עסקו תמיד מן ההר אל העם, והנה בני אהרן היה צדיקים גדולים, ובאמת לא עלה למעלה כמשה, כי היה עסקו עם בני ביתו, ולכן בחשבם כל זה הסכימו בדעתם שלא לישא נשים באשר הבינו במוט משה ואהרן ינהיגו הם הציבור ואם יהיה להם בנים לא יוכלו להשגיח עליהם וילכו בדרך לא טוב, או שלא יוכלו להשגיח כל כך על הציבור, על כן מצאו טוב לכבוד ה' ועמו שלא יישאו נשים, לפי זה אתי שפיר דברי הגמרא, לא חס ושלוש שנדב ואביהו קיוו על מיתתם או שדיברו זה עם זה בזמן שימותו שני זקנים הללו אני ואתה ננהיג את הציבור, אלא שנדב ואביהו התבוננו במה שהיה חסר במשה ואהרן, משה היה מפקח ביותר על צרכי הציבור על ידי זה בניו לא היו טובים, ואהרן שהשגיח על בניו לא השגיח על הציבור כל כך, ואין בידו זכות הרבים כל כך לכן, לא ניקח נשים, ובאמת טעו כי בהדי כבשא דרחמנא למה להן, יקיימו מצות ה' הכתובה והמצווה עליהם וילידו בנים, והנה אלו בני אהרן היה בוער בהם אש אהבת ה' ולעמו, ולכן נמנעו מלישא נשים, אבל זה היה אש זרה אשר לא יקובל לפני ה', וזה שכתוב "ויקריבו לפני ה' אש זרה אשר לא ציווה אותם" שלא ציווה להם להנהיג הציבור באופן אחר ממה, ולישא אשה ולהוליד בנים ציווה ה', ולכן היה אש זו זרה וימותו לפני ה' שכוונתם היו לשם שמים אבל טעו.

ובספר מראה יחזקאל (פרשת שמיני) מבאר: שנדב ואביהו שלא נשאו נשים להיותן קדושים ונהפוך שעל ידי שנשא אשה לומד בטהרה ולא נאמרה פרישות מהאשה רק למשה.

האם הלוויים במצרים גירשו את נשותיהם כאשר פרעה גזר כל הבן הילוד לאורה תשליכהו ולא התחתנו שוב? הוכח מפרשת השבוע!

ואדרבה אוסיפנא קימחא ואוסיפנא מיא דמדבריו ז"ל משמע דרק שבט לוי עבדו עובדא דעמרם לגרש נשותיהם, והנה לבד דגם מלשון הש"ס הנ"ל משמע דכל ישראל עשו כה בין בגירושין בין בחזרתן, הרי במדרש (שמו"ר פ"א ס"י י"ז) איתא להדיא בין ברישא בין בסיפא עמדו כל ישראל, והיותר תימה מה שכתב בשו"ת מהר"ם שיק (או"ח סימן ע"ב) בשם החתם סופר לבאר את דברי חז"ל בגמרא במסכת בבא בתרא (דף ס"ב ע"ב) מיום שחרב בית המקדש דין הוא שנגזור על עצמינו שלא לישא אשה ולהוליד בנים, ונמצא זרעו של אברהם אבינו כלה מאליו, אלא הנח להם לישראל וכו', ולשון זרעו של אברהם אבינו כלה הוא תמוה! וביאר מרן הגאון בעל חתם סופר זצ"ל על פי מדרש פרשת שמות (שמו"ר א' י"ג) כאשר גזר פרעה אותו גזירה עמד עמרם וגירש אשתו, עמדו כל הצדיקים וגרשו את נשותיהם, אמרה לו מרים גזרתך קשה משל פרעה, שפרעה גזר רק על הזכרים וכו'. ואמר מרן זצ"ל, דהנה הקדוש ברוך הוא כרת ברית עם אבותינו לקיים זרעם אחריהם ולתת להם נחלת ארץ ישראל.

והנה, אם ישראל יגזרו על עצמן שלא להוליד בנים, ודור הולך ואין דור אחר בא, ויש לחוש שח"ו יכלה זרעו של אברהם אבינו, יהיה השי"ת מוכרח להושיע ישראל ולהשיב בנים לגבולם, אלא שכל זה אם כל הקהל יעשו כן, אבל אם רק הצדיקים והכשרים יעשו כן והרשעים יישאו להם נשים, אם כן שוב אין הקדוש ברוך הוא מוכרח, שהרי גם הרשעים זרע אברהם, ואם כן רק זרע הצדיקים יכלו ויתמו זרע הרשעים יישארו ויעמדו, ואז יהיה רע בכפלים, וזו כוונת הגמרא דין הוא שנגזור על עצמינו שלא לישא וכו' ואם כן זרעו של אברהם אבינו כלה, וזה אי אפשר, ויהיה הקדוש ברוך הוא מוכרח להושיע לנו, אלא הנח וכו', משום דהפושעים והקלים לא ישמעו לנו ויישאר זרע ישראל מהם, וזה היה כוונת עמרם כשגירש את אשתו, כדי שכולם יגרשו וכנ"ל וממילא יהיה גאולה לישראל, אמנם רק הצדיקים גירשו ושאר דלות העם קיימו נשותיהם, לזה אמרה גזרתך קשה משל פרעה, שאדרבה גזרתך קשה כיון שרק הצדיקים גירשו

"וימת נדב ואביהו לפני ה' בהקריבם אש זרה לפני ה' במדבר סיני ובנים לא היו להם" (ג ד).

והקשו המדרש (במדבר) ובכתב סופר בפרשת שמיני ובפרשת השבוע: מדוע באמת נדב ואביהו לא נשאו נשים הרי זה מצוה דאורייתא, ואיך ביטלו כזאת מצוה כל כך גדולה?

המדרש מבאר: לפי שנדב ואביהו שחוצים היו, והיו אומרים אבינו כהן גדול, אחי אבינו מלך, אחי אמנו נשיא, אנו שני סגני כהונה איזה אשה ראויה לנו, והיו מונעים עצמם ולא רצו לישא אשה ולקיים פריה ורביה, ואותו עוון גרם להם להישרף.

הכתב סופר בפרשת השבוע מבאר: לפי שחששו שעול הפרנסה של ילדיהם ייפול עליהם ולא יוכלו לעשות את העבודה כמו דאיתא בגמרא במסכת קידושין (דף כ"ט) רחיים בצווארו ויעסוק בתורה, וכן חששו שמא ילדיהם לא יהיו כמותם כמו שבני משה לא היו כמותו, לכך נמנעו מלישא אשה, אבל טעו, שהרי איתא בגמרא במסכת ברכות (דף י"ג ע"א) בהדי כבשא דרחמנא למה לי, שאסור לו לאדם להתערב בחשבונות שמים, וזה כוונת הפסוק פרשת פנחס "וימת נדב ואביהו בהקריבם אש זרה לפני ה'" - דהיינו שהיה להם מחשבות זרות במה שהחליטו לא להתחתן עם החשבונות הללו.

ובפרשת שמיני ביאר הכתב סופר באופן נפלא את דברי הגמרא במסכת סנהדרין (דף נ"ב) וכבר היו משה ואהרן מהלכים בדרך ונדב ואביהו מהלכים אחריהן וכל ישראל אחריהן אמר לו נדב ואביהו אימתי ימותו שני זקנים הללו ואני ואתה ננהיג את הדור, אמר להן הקדוש ברוך הוא: נראה מי קובר את מי, וקשה מאוד שככה ידברו על מנהיגי הדור, אלא דהכוונה על פי מה שאמרו חז"ל, שנדב ואביהו מתו מחמת שלא נשאו

"כל פקודי הלוויים וגוי' שנים ועשרים אלף" (ג לט)

והתקשו הראשונים ואחרונים: מדוע הלוויים יידידי ה' וקרוביו, אשר לא חטאו בעגל, נתמעטו מכל השבטים שאינם מגיעים במספרם מן חודש לחצי שבט הקטן שבישראל, ולכשתעמוד על מספרם מן עשרים לא יגיע לשליש ולרביעי,

האור החיים הקדוש בפרשת השבוע תירץ באחד מהתירוצים על פי מה דאיתא בגמרא במסכת סוטה (דף י"ב) שבזמן גזירת כל הבן הילוד היאורה תשליכהו עמד עמרם וגירש את אשתו ומיד עמדו כל שבטו ופרשו מנשותיהם, לכן שבט נחסר מאוד, ואף על פי שעמרם החזיר את גרושתו אין ללמוד מכאן שכולם החזירו.

אבל החיד"א בספרו פני דוד (במדבר אות ה'), וכן בספרו פתח עיניים בגמרא במסכת סוטה (דף י"ב), וכן העיר בהגהות המהרש"ם בגמרא במסכת סוטה (דף י"ב) תמה על דברי האור החיים וז"ל: ואנא זעירא דברי הרב קשים בעיני דלשון התלמוד בגמרא במסכת סוטה (דף י"ב) עמד והחזיר את אשתו עמדו כלן והחזירו נשותיהן ומשמע דעמרם גדול הדור היה ואותם שגירשו כשגירשו החזירו כשהחזירו לפי שהסכים לדברי מרים שגזרתו קשה משל פרעה על הזכרים ונקבות ובעה"ז ובעה"ב והם דברי טעם, ותו דאמרינן התם כיון דשדיהו למשה בטלו גזרתיה ואמר משה לישראל בשבילי נצלתם כולכם, ואם כן טענת הרב ז"ל ששבט לוי לא יכלו לסבול גזירת השלכת ילדיהם ליאור וללכת ללדת בשדה וכו' אזדא לה, כי בלדת משה רבינו נתבטלה הגזרה ואיך שבט לוי אשר לא עלה עליהם עול השעבוד בטלו מצות פרו ורבו דמה שהיו יולדות בשדה היה משום גזירת כל הבן הילוד וכמ"ש המהרש"א ואם כן כאשר התבטלה גזרת כל הבן הילוד בלדת משה רבינו אמאי לא החזירו נשותיה.

וכן בשו"ת אפרקטא דעניא (חלק א' סימן קצ"ג ס"ק ד') נשאל בדברי האור החיים הקדוש: והרי מפורש בש"ס בגמרא במסכת סוטה (דף י"ב) שעמדו כולן והחזירו נשותיהן, וכתב אהובי ידידי מה כחי ליישב זה,

אם כן חזינן שלחנתם סופר היה לו גירסא שרק הצדיקים גירשו משמע שהיה להם איזה גירסא אחרת, ואולי גם האור החיים הקדוש היה לו גירסא אחרת.

נשותיהם ויתכלה ח"ו זרע צדיקים, ורשעים יתברו, ולכך צעקה ואמרה גזרתך קשה משל פרעה,

האם הבכורות שהיו עובדים בבית המקדש היו צריכים ללבוש בגדי כהונה? הוכח מפרשת השבוע!

לא הויה מחוסרי בגדים, אם כן בוודאי מסתבר שהבכורים שלא נצטוו בבגדי כהונה אינם צריכים ללבוש בגדי כהונה, אלא אפילו למה שתצו שם דמיירי שלבשו הבגדים ומבואר דבגדי כהונה הם צורך עבודה ולא צורך כהונה, מ"מ זהו דווקא לאחר שנתקדש אהרן, אבל בשעה ששמשו הבכורים אז לא היו צריכים בגדי כהונה כלל.

ובהשטות בסוף הספר הביא ראייה מדברי המדרש (במדבר ד' ח') וז"ל: קח את הלויים וגוי אמרו רבותינו למה צווה הקדוש ברוך הוא לפדות בכורי ישראל בלויים, שבתחילה היו הבכורות משמשין, עד שלא עמד שבט לוי כמה ששנו רבותינו עד שלא הוקם המשכן היו הבמות מותרות ועבודה בבכורות, ומשהוקם המשכן נאסרו הבמות ועבודה בכהנים, ותדע לך שהיו הבכורות מקריבים עד שלא עמד שבטו של לוי, טול מתחילת ברייתו של עולם אדם הראשון היה בכורו של עולם וכיון שקירב קרבנו שנאמר (תהלים ס"ט) ותיטב לה' משור פר מקרין מפריס לבש בגדי כהונה גדולה שנאמר בראשית ג' ויעש ה' אלוהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם בגדי שבח היו והיו הבכורות משתמשים בהם. ודוחה הראיה: ע"פ מה דאיתא בילקוט שהיו מדובקים לעולם בגופם, א"כ אין ראייה, וכל שכן אם נאמר דהויה לבוש רוחני כדמשמע במדרש שם דאין ראייה

מהיכן לומדים שגר שנתגייר כקטן שנולד דמי?

הלל שהיה מארץ ישראל, אני הלל ראיתי קבר אלדד ומידד, והיה כתוב עליהם אלדד ומידד אחי אהרן מן האב ולא מן האם. בהקדמה לשב שמעתתא (אות ט) הביא בשם המהר"ל בספרו גור אריה פרשת ויגש, שהקשה כיון דישאל במתן תורה היה להם דין גרים, וקיימא לן גר נושא אחרת משום דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי, ואם כן לאותו הדור היה ראוי להתיר קרובות ערווה, ותיירץ דלא אמרינן גר שנתגייר כקטן שנולד דמי אלא בגר שנתגייר מדעתו אז הוא כקטן שנולד, אבל בשעת מתן תורה שהוכרחו לקבלה שכפה עליהם הר כגיגית בזה לא הויה כקטן שנולד ע"ש, לזה בכו למשפחותיהם על עסקי עריות.

והנה אמרינן בגמרא במסכת בבא בתרא (דף קטו ע"ב) נחלה ממשמשת והולכת עד ראובן, ולימא עד יעקב? אמר אביי גמירי דלא כלה שבטא. ומפורש שבהר סיני לא היו לישראל דין גר שנתגייר כקטן שנולד, דאי אמרינן שבהר סיני היו להם דין כקטן שנולד, א"כ אין נחלה ממשמשת עד ראובן, וכ"ש שלא עד יעקב, אלא מפסיקה בהר סיני.

ובעיקר קושיית החתם סופר מנין למדים זה שגר שנתגייר כקטן שנולד, ציינו המפרשים את דברי הראב"ן בגמרא במסכת יבמות (דף כב ע"א) שכתב ואסמכתא לגר שנתגייר כקטן שנולד, מיואת הנפש אשר עשו בחרן, ואמרינן בבראשית רבה אברהם מגייר את האנשים, ושרה את הנשים והפסוק מעיד שאברהם ושרה שגיירו עשו אותם, ולא יולדיהם, עכ"ל. ויש להעיר דהרי בגמרא במסכת סנהדרין (דף צט ע"ב) מבואר אמר ריש לקיש כל המלמד את בן חברו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו, שנאמר ואת הנפש אשר עשו בחרן. והנה בבעל הטורים (דברים כד יז) כתב על הפסוק 'לא תטה משפט גר יתום', ולא אמר גר ויתום, לומר לך גר שנתגייר כקטן שנולד דמי. כלומר שכל גר הוא גם יתום. (חש"ח ע"ז סד ע"א).

כיצד מסיים הבעל קורא את קריאת הפרשה בפסוק "ולא יבאו לראות כבלע את הקודש ומתו" והרי יש לסיים בדבר טוב?

רבנו יוסף חיים זיע"א בספרו שו"ת רב פעלים (ח"ד או"ח סימן מב) נשאל איך מסיים הבעל קורא בסוף פרשתו בפסוק "ולא יבאו לראות כבלע את הקודש ומתו", הלא אין מסיימים הסדר בדבר רע?.

יש לחקור האם הבכורים שעשו את העבודה קודם הכהנים האם גם היו להם חיוב ללבוש בגדי כהונה או דילמא דבגדי כהונה שייך רק לכהנים, מה שאין כן הבכורים עשו את עבודה בלא בגדי כהונה.

הנה בספר ראשית בכורים על הגמרא במסכת בכורות (דף ט' ע"ב ד"ה אמר עולא) הסתפק בזה, וכתב דבכור ראוי לעבודה בלי בגדי כהונה, ולא מבעיה לתירוץ התוספות בגמרא במסכת קידושין (דף ל"ו ע"ב) על מה שהקשו מדוע צריך פסוק למעט נשים שעשו את העבודה דפסול עבודה תיפוק ליה דהויה מחוסרי בגדים, ותרצו דכיון דלא נצטוו בבגדי כהונה

בחיודי חתם סופר בגמרא במסכת עבודה זרה (דף סד ע"א) כתב וז"ל: יגעתי הרבה ולא מצאתי, מנין לרבנן הא דגר שנתגייר כקטן שנולד, ומותר באחותו ובתו ואמו, והלא פ' גזל הגר אפשר דקאי אשתוקי ואסופי ישראל, או עבד משוחרר דמעיקרא חמור והשתא אדם, כדאיתא בגמרא במסכת קידושין (דף סב ע"ב) ואפשר ה"ה למאן דאמר גוי אינו מטמא באהל, א"כ כן מעיקרא אינו אדם ועכשיו פנים חדשות, ודוחק ומכל שכן לרבנן דלית להו דרשא אתם קרויים אדם צריך עיון גדול.

ובמשך חכמה (דברים ה כו) כתב שזה נלמד מהפסוק "שובו לכם לאוהליכם". דמסתמא היה ליוצאי מצרים נשים הרבה, שהיו מאותן שאין בני נח מזהירים עליהן. ועמרם יוכיח שגדול הדור היה ונשא דודתו. ואיך אמר רחמנא אחר מתן תורה 'שובו לכם לאוהליכם' ואין אהלו אלא אשתו כדאמרינן בגמרא במסכת מועד קטן (דף ז ע"ב) הלא אלו שנשאו קרובותיהם צריכים לפרוש מהם, ועל כרחך דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי.

וכבר הקשו המפרשים על דברי המשך חכמה, שהרי מפורש בספרי (פרשת בהעלותך פיסקא צ) 'וישמע משה את העם בוכה למשפחותיו'. היה רבי נהוראי אומר מלמד שהיו ישראל מצטערים בשעה שאמר להם משה לפרוש מן העריות, שהיה אדם נושא את אחותו ואחות אביו ואחות אמו, ובשעה שאמר להם משה לפרוש מן העריות היו מצטערים.

וכיוצא בזה כתבו בדעת זקנים מבעלי התוספות (במדבר יא כז) אלדד ומידד אחי משה היו, כי כשנתנה תורה ונאסרו על העריות פרשו כלם, שנאמר וישמע משה את העם בכה למשפחותיו, ודרשינן על עסקי משפחותיו, וגם עמרם אבי משה פירש מיוכבד שהייתה אשתו ונשא אשה אחרת והוליד ממנה אלדד ומידד. ומצאתי קונטרס מרי' עמרם שהביא מרי'

"ולא יבאו לראות כבלע את הקדש ומתו" (ד כ)

הרמ"א (או"ח סימן קלח סעיף א) כתב שהקורא בתורה יכווין שיתחיל תמיד לקרוא בדבר טוב, ויסיים בדבר טוב.

אחר קריאתו, כשיגיע לא יסיים, "ומתו" וישתוק, אלא יאמר פסוק אחד מפרשה שניה שאחריה, או פסוק אחד ממה שקרא, וגם כן יאמר אותו שנים מקרא ואחד תרגום.

ישנם שני מקומות תורה ויש עדיפות לגור באחת מהן העדיפות?

בכללות יש רבבות ואלפים, ואין הכוונה על מקום מסוים. אך בכלי יקר (תחילת ספר במדבר) כתב אמרו חז"ל אין הקב"ה משרה שכינתו על ישראל פחות מכ"ב אלף, שנאמר ובנחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל... וע"כ הוצרך למנות גם את ישראל לידע אם יש בחשבון הזה שראויים להשראת שכינה בכל שבט ושבת וכו', וכתב רבנו בחיי שבכל מקום שהשכינה מצויה שם תמצא ד' מחנות שכינה, ובספר הפרדס כתב שיש כ"ח מחנות שכינה צא וחשוב כ"ח פעמים כ"ב תמצא ת"כ אלף ועוד טז אלף וכו', עכ"ל. מבואר שבתוך כלל ישראל היו כ"ח מחנות שכינה ובכל אחד כ"ב אלף. אם כן אולי כדאי לבא לעיר ולהשלים לכ"ב אלף ישראל, וצ"ע.

ובעיון יעקב בגמרא במסכת יבמות (דף סג ע"ב) כתב: אין השכינה שורה על פחות משני אלפים ושני רבבות, ואפשר לומר הטעם, משום דאדם מאלף מצאתי, נמצא דמתוך כ"ב אלף נמצא כ"ב בני אדם הישרים, שהם כנגד כ"ב אותיות התורה, ולהכי אלוקים נצב בעדת אל, דסנהדרין קטנה היו כ"ב ואחד שצריך להוסיף שלא יהיה שקול, עכ"ל. מדבריו נראה שלא מספיק שבעם ישראל בכללותו יהיו כ"ב אלף, אלא דבכל קיבוץ כזה ה' נצב בו. (חש"ח ב"ק פג ע"א).

איך יתכן שמותר להרוג גנב כאשר אינו בא במחותרת?

שקנאים פוגעים בו, מאחר ורשע זה נוטל משל גבוה, והרי יסוד מה שהקנאים פוגעים בו אינו מחמת לתא דאיסור, אלא הוא דין קנאות לשם ה', כלשון הרמב"ם בהלכות איסורי ביאה (פ"ב ה"ד). וכתב ר' ירוחם פרלא: "והנה נקטו קנאים פוגעים בו, ולא אמרו כל מי שירצה יפגע בו, משמע שדבר כזה מסור לאדם אשר בכל אורחות חייו קנאי הוא, ונקי מאבק חטא. אבל לרשע אומרים, למה תכה רעך אפילו אם הוא רשע כמוך, לא לך לקנאות ולענשו על רשעתו, עכ"ל. הרי שהריגת גונב קסוה, היא מדין קנאות. ואולי נאמרה הלכה זו גם בימינו.

והדעת נוטה כצד הראשון, שאין קנאים פוגעים בו, משום שלא מובא דבר זה בדברי מרן בשולחן ערוך ונושאי כליו, ש"מ דלא נוהג בזמן הזה, וצ"ע. והנה נאמר בגמרא במסכת שבועות (דף טו ע"א) כל הכלים שעשה משה, משיחתן מקדשתן, מכאן ואילך, עבודתן מחנכתן. ופרש"י (ד"ה משיחתן) "בשמן המשחה מקדשתן קדושת הגוף לכלי שרת", ואם כן יתכן שמי שהקדיש כלי שרת בימינו, מאחר ולא משחוהו, אינו נחשב לכלי שרת, והגונבו אין קנאים פוגעים בו. לפני שנים היו יהודים שפתחו חשבון בבנק כדי לבנות את בית המקדש השלישי והם הקדישו מעות לבדק הבית, והיהודים הללו עשו עוולה משום שכסף זה הוא קדוש, והעצה היא לפדות את המעות הקדושים בכל מקום שהם על כסף מסויים, ולזרקו לים המלח.

לאיזה שבט היו יותר בנות מבנים?

ולפיכך בפרשת פנחס כתוב בכולן "בני", לפי שמותו האנשים, ונתרבו הנשים, לכך לא אמר "לבני". במסורה, וברבנו בחיי, ובספר אוצר המכתבים לרבי יוסף משאש זצ"ל (ח"א מכתב ע"ח) כתב שני טעמים אחרים.

והשיב שכיון דאחר סיום הפרשה מברך העולה ברכת התורה שהיא תקנת חז"ל אנשי כנה"ג, והיא חיוב על האדם, אם כן ברכת התורה הוא הסיום, ואפילו שהחזן קורא והעולה מברך, כיון דצריך להטות אזניו אל הברכה ולענות אמן, השומע דינו כקורא. מיהו הלומד שנים מקרא, שאינו מברך

"שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחותם לבית אבותם במספר שמות כל זכר לגולגולתם" (א ב)

כאשר במקום אחד גרים בו שני אלפים ושני רבבות חסר אחד מישראל, והמקום השני אין בו את המספר הזה אלא או יותר או פחות בכהאי גוונא אולי עדיף לבא לגור במקום הראשון, כי בזה יגרום להשראת השכינה במקום הזה כמו שמבואר בגמרא במסכת בבא קמא (דף פג ע"א).

ויעויין בהעמק דבר (תחילת ספר במדבר) שכתב: "...כמו מלך ההולך בראש צבאו במדבר למלחמה, ואין מלך הולך בעצמו ובכבודו, כי אם במחנה כבודה והגונה לפי כבודו, כך היה נדרש להשראת שכינה בזה האופן דווקא, וכעין דאיתא בגמרא במסכת ב"ק (דף פג) "ללמדך שאין שכינה שורה על פחות משני אלפים ושני רבבות..." אלא שם מיירי בהשראת שכינה דמנוחה וכו'. ולכן אולי עדיף לבא לגור במקום שמשלים את המספר הזה, שבזה גורם להשראת שכינה וגם לקידוש שם שמים.

ויעויין מהרש"א בגמרא במסכת יבמות (דף סג) שמספר זה הוא מחנה שכינה של מעלה, שהם כ"ב אלף מלאכים כמו שנאמר רכב אלוקים ריבתיים אלפי, וכך היה מחנה ליהוה וכולם צדיקים.

והגרי"י זילברשטיין שליט"א הצע את הדברים לפני מרן שר התורה הגרי"ח קניבסקי זצוק"ל ואמר לו שכוונת חז"ל היא כשבעם ישראל

"ולא יבואו לראות כבלע הקודש ומתו" (ד כ)

הבא במחותרת אין לו דמים כמו שמבואר בתורה (שמות כב א). מתי עוד קורה, שמותר להרוג גנב?

אמרינן בגמרא במסכת בסנהדרין (דף פא ע"ב) הגונב את הקסוה (כלי שרת), הבעל את הארמית קנאים פוגעים בו. ודין זה נלמד מדכתיב (במדבר ד כ) "ולא יבואו לראות כבלע את הקדש ומתו", דלשון בליעה הוא מלשון גניבה כמו שמבואר בדברי רש"י (שם).

ונחלקו הראשונים בדין גניבת כלי שרת, דעת הבה"ג (לאוין קנו) שקנאים פוגעים בו מן התורה. ואולם דעת הרמב"ם (שורש ג) דפשטיה דקרא אינו כן, ואין זה אלא אסמכתא בעלמא. ויעויין שם שהשיב הרמב"ן דמכל מקום היא הלכה למשה מסיני. וכתב המנחת חינוך (פרשת במדבר) דאף לשיטת הרמב"ם אסור לגנוב כלי שרת מדאורייתא. כי זה גם כן בכלל לא תגנובו דמה לי הדיוט ומה לי גבוה. אך העונש דקנאים פוגעים בו, הלכה למשה מסיני, עכ"ל.

ויש להסתפק בזמן הזה שלא זכינו לבניין בית המקדש מה יהיה הדין אם אדם הקדיש כלי שרת, למרות שדבר זה נגד הדין, כמו שמבואר בגמרא במסכת עבודה זרה (דף יג ע"א): 'אין מקדשין.. בזמן הזה, ואם הקדיש... בהמה תיעקר פירות כסות וכלים ירקבו, מעות וכלי מתכות יוליכם לים המלח'. ואם כן חזינן שכלי שרת אלו לאבדון עומדים, אולי אין בהם משום גונב את הקסוה, שקנאים פוגעים בו. ואף על פי שיש מקום לומר

"בני נפתלי תולדותם למשפחותם לבית אבותם במספר שמות מבן עשרים שנה ומעלה כל יוצא צבא" (א מב)

כתב בעל הטורים: שבכל השבטים נאמר "לבני", ורק בנפתלי נאמר "בני", לפי שבשבט נפתלי היו בנות יותר מבנים.

ולכך רמז יעקב אבינו בברכת נפתלי (בראשית מט כא) "אילה שלוחה הנותן" ראשי תיבות אשה.

לאחר עספר שנים של הדפסת והפצת עלון זה בארץ ובחו"ל, נאחר והוצאת העלון כרוכה בהוצאות כספיות גדולות, לצערנו הרב אנו נאלצים לצמצם נאוד את כמות הדפסת והפצת העלונים. מעוניין לזכות את הרבים? אתה יכול בשמחה להדפיס עלון זה ולהפיצו באזור מגורך. ניתן לעזור בהוצאת והפצת העלון ולהקדיש עלונים לזכויה הרבים לבריאות אושר נחת וז"ק ולע"ג קרובים וידידים. המעוניין להיות שותף בהוצאת העלון ולזכות את הרבים יוכל לפנות לטלפון: 052-814448 ניתן ולהיות שותף בזיכוי הרבים ולתרום גם בביט בטלפון: 052-8144488